

A biztonsághoz szükséges iratok köre

A történetet meg kell szakítanom egy általánosabb résszel: annak leírásával, hogy tulajdonképpen milyen iratokra is volt szükség 1944-ben.

Védekezni két dologgal szemben kellett: bizonyítani kellett, hogy az ember nem zsidó, és hogy nem katonaszökevény. A veszély elsősorban az utcai igazoltatás volt. Ha ugyanis már valakinek a lakására mentek a német, a nyilas vagy egyszerűen a rendőri alakulatok, az már régen rossz volt, akkor már nemigen volt védekezési lehetőség. Antifasisztáknak és zsidóknak tehát nem volt tanácsos saját lakásukon otthon maradni.

Ehhez tehát mindenekelőtt be kellett jelentkezni valamilyen más lakásba. Ez különösen a férfiak részére volt veszélyes, mert férfi csak akkor jelentkezhetett be, ha vitte magával a bejelentkezéshez az illetékes rendőrőrszoba által szabályszerűen lebélyegzett kijelentőlapot is. A férfiak kijelentkezéséhez pedig a bejelentőlapra volt szükség, ezért úgy tűnt, hogy a férfiak részére a bejelentőlap megszerzése nagyon is nehéz feladat lesz. Emellett a lakás, akár csak egy albérlet elfoglalásakor a házfelügyelőnek is be kellett mutatni a rendőrség által lebélyegzett bejelentőlapot, a házfelügyelők pedig szinte kivétel nélkül a rendőrségnek dolgoztak, tehát jelentették, ha valaki bejelentés nélkül lakott a házban.

Nem volt mit tenni, túl kellett járni a rendőrség eszén, és ki kellett játszani a tökéletesnek tűnő rendszert. Elmondom ehhez saját bejelentkezésemet a Fehérvári út 19-be.

Feleségem elvitte kijelentkező lapját a XI. kerületi Mészöly utcai XXVII. számú rendőrőrszobára, és *Pál Mina* néven kijelentkezett. A kijelentkező lapra tehát megkapta a rendőrségi bélyegzőt. Ezután a *Pál* névben a *P* betűt *B* betűre kerekítettem, hozzáírtam az *int* betűket, így lett a *Pálból Bálint*. A *Minában* az *n* betű szárát meghosszabbítottam, hogy *h* betű legyen belőle, hozzáírtam az *ly* betűt, feltettem az *a*-ra az ékezetet, és a *Mina* máris *Mihály* lett! Ezzel megtörtént az átoperálás.

Hogy a munka tökéletes legyen, megállapítottam, hogy a Fehérvári útival azonos rendőrségi körzethez, azonos rendőrőrszobához tartozik a XI. kerületi Váli út is. Nos, *Pál Mina* a *Váli út* 4.-be jelentkezett be, mégpedig úgy, hogy a *Váli* szóban a *v* betűt a lehető legkisebbre írtam. Ezután elébe írtam a *Fehér* szót, az *l* betűt *r* betűvé írtam át, a 4-es számot fent bezártam, hogy 9-es legyen belőle, elébe írtam egy *l*-est, és a *Váli út* 4.-ből máris *Fehérvári út* 19. lett!

A lakás főbérelője és a házfelügyelő is valódi rendőrségi bélyegzővel ellátott bejelentőlapot kapott kézhez. Így jelentkeztem be a Fehérvári út 19.-be.

(Apámat feleségem *Demeter Karola*-ként jelentette ki. A *Bíró* nevet később írtuk a név elé, és csupán a *Karola* szó utolsó *a* betűjét kellett úgy megrajzolni, hogy majd *y*-ná lehessen alakítani. Ez a bejelentőlap ma is megtekinthető! A javítás észrevehető, de nem olyan mértékű, hogy gyanúra adna okot.)

Hát ennyit a bejelentőlapokról. (A háború után ezért vezette be a rendőrség, hogy a férfiak bejelentőlapja széles piros csíkkal át volt húzva, hogy ne lehessen összekeverni a nők részére készült bejelentőlappal. Ebben az én kezem is benne volt.)

Személyi igazolvány ebben az időben nem létezett. Útlevele csak néhány kivételezett személynek lehetett, hiszen a háború alatt közönséges emberek nem utazhattak a határon túlra.

A nem-zsidó származást anyakönyvi kivonatokkal lehetett bizonyítani. Az utcai igazolástól tartva a legtöbben magukkal hordták a nem-zsidó származást bizonyító anyakönyvi kivonatokot, úgyhogy erre a célra viszonylag sok hamis iratot kellett készíteni.

Minden egyes személynél újra kellett tervezni családját, felmenőit. Arra törekedtem, hogy a felmenők iratai lehetőleg eredeti iratok legyenek, ezért szenvedélyesen gyűjtöttem a régebbi valódi iratokat. Ezeknél nem merülhetett fel, hogy nem valódi iratok, és jó benyomást is keltettek. Bár meg kell jegyezni, hogy ezekben az években mindenki újonnan szerezte be a családi iratait, úgyhogy az sem volt probléma, ha vadonatúj iratokat hordott valaki magánál. De a valódi iratok legalább azt a könnyebbséget jelentették számomra, hogy nem kellett állandóan változtatni az írást az anyakönyvi kivonatok kitöltésénél.

Az anyakönyvi kivonatokat már jól ismertem, és észrevettem, hogy több születési anyakönyvi kivonatot a Kókai Térképészeti Intézetben nyomtattak. Elmentem hát a Kókai boltba, a Bárczy István utcába, a templommal szemben, és megpróbáltam üres anyakönyvi kivonat nyomtatványokat vásárolni. Adtak! Úgy emlékszem, nyolc fillér volt darabja. Eleinte csak két-három darabot vettem, de a harmadik vagy negyedik vételnél azt mondták a boltban, hogy visszaélések történtek, ezért csak hivatalos célokra adhatnak. Közöltem, hogy én vagyok az alakulatomnál az írnok, és a származás ellenőrzésére a haditudósító társaim felmenőinek

anyakönyvi kivonataról másolatot kell készítenem. A bolt vezetője közölte, hogy ebben az esetben hozzák írást az alakulattól, ahol szolgálatot teljesíték.

Nos, most már jó úton voltunk. Az írás elkészült, gyönyörű katonai pecsét került rá, és néhány nap múlva visszamentem a boltba. Természetesen most már nemcsak néhány anyakönyvi kivonatot kértem, hanem kétszáz születési és száz esketési anyakönyvi kivonatot is.

A boltban a kiszolgáló leány azt mondta, hogy ilyen sok nincsen fenn az üzletben, a pult mögötti szekrényekben, hanem le kell mennie érte a raktárba, néhány perc múlva visszajön. Az ijedségemre, az izgalomra ma is emlékszem. Természetesen attól tartottam, hogy most telefonál valaki a rendőrségre, hogy visszajött az a személy, aki visszaélt ezekkel az űrlapokkal. Megpróbáltam kinézni a bolt ajtaján, hiszen feleségem az ajtóval szemben várt az utca túloldalán, és jelt adott volna, ha el kell hagynom a boltot. De semmilyen jelzést nem adott, úgyhogy nyugodtan vártam néhány percet. Mondanom sem kell, milyen hosszúnak tűnt az a néhány perc.

Végre visszajött a kiszolgáló leány, meghozta a háromszáz űrlapot, kifizettem a 24 pengőt, és hosszú időre el voltam látva anyakönyvi kivonat űrlapokkal.

Természetesen mindig erdélyi hivatalok pecsétjét használtam ezeken az űrlapokon, hogy semmiképpen se lehessen ellenőrizni azokat. Kérem az olvasót, hogy ha a Maroscsúcsi Lelkészi Hivatal pecsétjével találkozik egy esketési anyakönyvi kivonaton, fogadja kellő aggállyal az azon szereplő házasság valóságát.

A katonai iratokról és az élelmiszerjegyekről majd később írok, mert ezek szükségessége időben is később merült fel.

Itt szeretném megemlíteni, hogy az iratokhoz még az ügynevezett nem hivatalos iratok is hozzátartoztak. Igazoltatásnál fontos volt, hogy az igazoltatott személy mindenképpen olyan személynek tűnjék fel, aki a mindennapi életben is az iratokon szereplő nevet használja. Ezért egy névre szóló zálogcédula, egy tisztító névre szóló cédulája a beadott kabátról, az órás cédulája a javításra beadott óráról legalább annyira legalizált, mint egy hivatalos irat. Ezeket természetesen mindenkinek saját magának kellett beszereznie, az én feladatom ebben legfeljebb a tanácsadás volt, tehát az, hogy felhívjam erre a figyelmet.

Tudomásom szerint az általam készített iratokkal senki sem bukott le. Akit elfogtak, mint például Rajk Lászlót, Boldizsár Ivánt vagy Bajcsy Zsilinszky Endrét, nem azért fogták el, mert rájöttek, hogy a nála talált iratok hamisak.

A még most is meglévő néhány iraton észrevehető a hamisítás: másképpen sárgult a papír 56 év alatt azokon a helyeken, ahol annakidején "mosva" volt, mint ahol érintetlen maradt. 56 évvel ezelőtt azonban a papír színében még semmiféle különbséget nem lehetett észrevenni.